

Förslag till ändring av vattenlag med anledning av direktiv om upprättandet av en ram för havsplanering

Allmän motivering

EU antog sommaren 2014 ett ramdirektiv för havsplanering (Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/89/EU om upprättandet av en ram för havsplanering). Direktivet ger en ram för fysisk planering av kust- och havsområden. Det övergripande syftet är att främja en hållbar utveckling och tillväxt vad gäller kust- och havsområdets olika användningsområden samt hållbar användning av marina resurser. Enligt direktivet ska planer utarbetas i vilka man identifierar den rumsliga och tidsmässiga utbredningen av relevanta befintliga och framtida verksamheter, intressen och användningsområden.

Direktivet anger en ram i form av ett antal minimikrav för planering av kust- och havsområden. Till den del medlemsstaterna redan har en planering av dessa områden behöver inte direktivet följas. Eftersom Åland saknar sådan planering gäller direktivet för Ålands del även kustvatten.

Enligt detta lagförslag är det landskapsregeringen som ska ansvara för att direktivet och dess bestämmelser ska genomföras. Det sammanfaller väl med bestämmelser i gällande lagstiftning där landskapsregeringen har långtgående befogenhet att besluta om användning och lokalisering av verksamheter i de åländska vattnen.

Direktivet inskränker inte på kommunernas rätt att planera sina områden. Syftet med plan- och bygglagen är enligt dess inledande paragraf att reglera markanvändning och byggande. I dess 13 § stadgas att kommunen sköter markplaneringen samt styr och övervakar byggandet inom kommunen. Detta lagförslag utgår från att det kommunala ansvaret för planering omfattar stränder inklusive det byggande som utgår från stränder, i form av utfyllnader, bankningar, broar, båthus etc. Enligt detta synsätt omfattas sådana utfyllnader som har kontakt med land av den kommunala planeringen medan t.ex. fristående utfyllnader på öppet vatten omfattas av planering enligt detta lagförslag. Även planering av större vägar och broar omfattas av havsplaneringen eftersom det hör till landskapsregeringens befogenhet.

För närvarande revideras vattenlagen och plan- och bygglagen. Den ursprungliga målsättningen var implementeringen av direktivet tidsmässigt skulle sammanfalla med revideringen av dessa två lagar. Eftersom tidsplanen för revideringarna skjutits upp finns nu ett behov av att snabbare sätta i kraft de lagbestämmelser som är nödvändiga för att uppfylla direktivet.

Enligt förslaget föreslås direktivet som ett första steg implementeras i vattenlag (1996:61) för landskapet Åland (härefter benämnd VL) genom två nya paragrafer. Orsaken är att VL är en sektorsövergripande lag vars nuvarande syfte och tillämpningsområde i hög grad överensstämmer med syftet för ramdirektivet för havsplanering. I VL kap 1 §§ 1 och 2 sägs att vatten och vattenområden ska användas på det sätt som bäst gagnar hållbar utveckling. Lagen kan användas på såväl markanvändning såväl som vattenanvändning. Vidare sägs i kap 5 § 22 att marina åtgärdsprogram ska upprättas med syfte att uppnå en god och hållbar

vattenanvändning. Enligt vattenförordningen § 22 ska åtgärdsprogrammet innehålla förvaltningsåtgärder som reglerar den geografiska och tidsmässiga utbredningen, dvs. var och när, aktiviteter är tillåtna.

Lagens nuvarande syfte och tillämpningsområde möjliggör således en snabb implementering av ramdirektivet för havplanering.

Enligt ramdirektivet för havplanering ska de planer som tas fram uttryckligen beakta sampelet mellan land och hav och främja samstämmighet mellan olika planer. Det är viktigt att PBL och VL samordnas vid den pågående revideringen, och att gränsdragningen, befogenheterna och tillämpningsområdena mellan de båda lagarna tydliggörs. Samtidigt är det viktigt att förhållandet till annan lagstiftning såsom miljöskyddslag och speciallagstiftning rörande fiske, vägar och kommunikation, naturvård, lag om det maritima kulturarvet etc. tydliggörs i den reviderade lagstiftningen.

Detaljmotivering

24 b §

I första momentet stadgas att det är landskapsregeringen som är behörig myndighet i enlighet med direktivet art. 13 p.1 och därmed ska ansvara för att direktivet och dess bestämmelser ska genomföras.

I andra momentet stadgas om havsplaneringens rättsverkan. Om inget annat sägs på annan plats i lagstiftningen är havsplanen vägledande för kommuner och andra myndigheter då beslut tas gällande användning av vattenområden och lokalisering av verksamheter.

I tredje momentet anges det övergripande syftet och den geografiska område som planen ska omfatta. Planen ska omfatta åländska kustvatten och havsområden från strandlinjen och utåt.

I fjärde till sjätte momentet anges mera i detalj vad som ska ingå i planen. Förutom de intressen och användningsområden som nämns i direktivet föreslås att även ekosystemtjänster och naturvärden ska ingå för att säkerställa att den bedömning som görs blir så heltäckande som möjlig och att den täcker in alla relevanta framtida mänskliga behov. För att uppfylla kravet på samspel mellan land och hav föreslås att det ska ingå en beskrivning av de landbaserade verksamheter som påverkar kust och havsområden. Därvid bör samordning ske med de planer och program som omnämns i § 24 c mom 4.

24 c §

En grundläggande del av havsplaneringen är den process i vilken havsplanen tas fram. Därför stadgas särskilt i paragrafen om beredningens olika faser och vilka grundkrav som ska gälla.

I första momentet stadgas vilka myndigheter som ska involveras i planeringen och styrningen av arbetet.

I andra momentet klargörs den procedur som måste följas för att säkerställa att alla berörda parter blir involverade i ett tidigt skede av processen och under arbetets gång.

I tredje momentet klargörs det formella remissförfarandet innan planen fastställs.

I fjärde momentet klargörs att det finns andra planer och program som beredningen av havsplanen måste samordnas med. Till vissa delar är dessa planer och program överordnade havsplanen.

Vid beredningen ska beaktas beslut som har tagits gällande användning av vattenområden och lokalisering av verksamheter med stöd av annan lagstiftning än som nämns i fjärde momentet. Den övergripande bedömningen som görs i havsplanen i syfte att skapa en så optimal och hållbar användning av vattenområden som möjligt kan dock avvika från dessa tidigare tagna beslut.

Lagtext

Kapitel 5

24 b § Havspanering

Landskapsregeringen ansvarar för att det senast till den 31 mars 2021 tas fram och fastställs en havsplan. Havspanen ska uppdateras minst vart sjätte år.

Planen ska beaktas av kommuner och andra myndigheter vid planläggning och prövning av användning av kustvatten och marina vatten på det sätt som det föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag.

Syftet med havspaneringen är att främja en hållbar utveckling och tillväxt vad gäller kust- och havsområdets olika användningsområden samt hållbar användning av marina resurser. Havspanen ska omfatta de kustvatten och marina vatten som hör till landskapet.

I planen ska identifieras den rumsliga och tidsmässiga utbredningen av relevanta befintliga och framtida verksamheter, intressen och användningsområden. Därvid ska beaktas minst sektorerna energi till havs, råvaruutvinning, sjötransport, sträckningar av kabel och rörledningar, fiske och vattenbruk, turism, rekreation och kulturarv under vatten. Planen ska vidare beakta bevarande, skydd och förbättring av miljön inklusive motståndskraft mot effekterna av klimatförändringar samt ekosystemtjänster och naturvärden.

Planen ska beakta samspelet mellan land och hav och ska därför beskriva de landbaserade verksamheter som påverkar de verksamheter, intressen och användningsområden som nämns i 4 mom.

Havsplanen ska minst bestå av:

1. En planbeskrivning i form av en kart- och en textdel som redovisar
 - a. Nuvarande och förslag till framtida användning av havsområde
 - b. Intressen och användningsområden av väsentlig betydelse samt landbaserade verksamheter som påverkar dessa
 - c. Innebörd och konsekvenser av användningen av havsområde enligt planen

24 c § Beredning av havspanen

Havsplanen ska beredas i samarbete med berörda kommuner och andra myndigheter inom landskapet, samt med relevanta myndigheter utom landskapet med ansvar för angränsande kustvatten och marina vatten i syfte att göra havsplanerna enhetliga och samordnade i den marina regionen.

Planeringen är en process där berörda parter ska informeras och involveras i ett tidigt skede. Innan arbetet påbörjas ska planeringsförfarandet och arbetets olika delmoment klargöras. I detta ingår att klargöra hur användningen av bästa tillgängliga uppgifter ska säkerställas och hur utbytet av information ska organiseras. Berörda parter ska i ett tidigt skede av processen informeras om förfarandet och ges möjlighet till samråd och att yttra sig antingen skriftligen eller muntligen i relevanta skeden av processen. Processen ska vara öppen och resultat av samråd och höranden och förslag med anledning av de synpunkter som har framförts ska redovisas under arbetets gång. Berörda parter ska ha tillgång till planerna när de färdigställts.

Innan en havsplan fastställs ska landskapsregeringen ställa ut förslaget under minst 60 dagar. Berörda parter har rätt att under utställningstiden skriftligen framföra synpunkter på förslaget om havsplan. Meddelande om att förslaget om havsplan ska ställas ut ska kungöras på landskapsregeringens anslagstavla eller i en tidning med allmän spridning på orten samt därtill publiceras elektroniskt på landskapsregeringens hemsida.

Beredningen av planen ska samordnas med övriga till sakområdet hörande planer och program, däribland förvaltningsplan och åtgärdsprogram för kustvatten och marina vatten enligt 5 kap. 22 § och 23 § samt, så långt som möjligt, övergripande planer för land- och strandområden antagna enligt plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland. Uppdateringen av havsplanen ska samordnas med framtida beredningar av förvaltningsplan och åtgärdsprogram för kustvatten och marina vatten.